

سورة الاحقاف

عنوان: فصلنامه علمی نسیم کوثر

مدیر مسئول و سردبیر: سید محمد حسینی دره صوفی

ویراستار: سید محمد نقوی

گرافیسیت: سیده زهرا حسینی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰,۰۰۰ تومان

صاحب امتیاز: بنیاد فرهنگی خدماتی امام حسن عسکری (ع)

شماره تماس: ۰۰۹۸۹۳۵۳۹۶۹۷۷۶

سایت فصلنامه: nasimekosar.blog.ir

ایمیل: nasimkosar1399@gmail.com

دفتر مرکزی و محل چاپ: قم

راهنمایی نویسندگان و شیوه نامه نگارش فصلنامه علمی نسیم کوثر

۱. مقاله قبلا در نشریه دیگری به چاپ نرسیده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
۲. مقاله دارای عنوان، چکیده به زبان فارسی، واژگان کلیدی، مقدمه، متن اصلی، نتیجه گیری، منابع و مآخذ باشد.
۳. مقاله در برنامه word و باقلم IR lotus و اندازه ۱۴ نازک بوده و عنوان مقاله با قلم B Titr و اندازه ۱۴ تایپ شود.
۴. حجم هر مقاله حداقل ۱۲ و حداکثر ۲۲ صفحه باشد.
۵. کلمات کلیدی بین ۴-۷ کلمه و بصورت فارسی باشد.
۶. چکیده فارسی، از ۱۵۰ تا ۲۰۰ کلمه باشد.
۷. معادل انگلیسی اصطلاحات و مفاهیم علمی رایج، پانویست شود.
۸. ارجاع به منابع درون متنی باشد. داخل پرانتز، نام خانوادگی، سال انتشار و شماره صفحات ذکر شود. مثال (حاجی ده آبادی، ۱۳۹۶، ۱۰۰).
۹. فهرست منابع و مآخذ، به ترتیب الفبای نام خانوادگی نویسندگان، باشد (الف) کتابها: نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده، سال انتشار، عنوان کتاب، (بصورت توپر)، نام خانوادگی مترجم یا مصحح، نام مترجم یا مصحح، شماره جلد، محل انتشار و ناشر. مثال: هارت، هربت، ۱۳۹۰، مفهوم قانون، راسخ، محمد، تهران، نشر نی.
- ب) مقالات: نام خانوادگی، نام، سال انتشار، عنوان مقاله، (بصورت توپر)، نام مجله، شماره مجله و شماره صفحات اول و آخر مقاله. مثال: رضایی، محسن، ۱۳۸۵، روش تجربی، فرهنگ مدیریتی، سال چهارم، شماره دوازدهم، ۱۷۲-۱۸۹.
۱۰. در زیر عنوان مقاله اسم نویسنده یا نویسندگان و در قسمت پاورقی ایمیل و سمت پژوهشگر و همچنین مشخص نمودن نویسنده مسئول. (به عنوان مثال حسینی، سید محمد، دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی، جامعه المصطفی العالمیه، قم).
۱۱. مقالات بیانگر آرا و نظرات نویسندگان است و فصلنامه نسیم کوثر مسئولیتی در قبال محتوا و نویسنده آن ندارد.

اعضای هیأت تحریریه:

۱. سید محمد حسینی دره صوفی، دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی،
نخبه و پژوهشگر برتر در دانشگاه بین المللی المصطفی. قم
۲. دکتر سید رضی قادری، دکتری فلسفه اخلاق از دانشگاه باقر العلوم،
سطح چهار فقه و اصول حوزه، استاد سطوح عالی حوزه. قم
۳. محمدعلی علیدادی، دانشجوی دکتری فقه و حقوق قضایی، جامعه
المصطفی العالمیه. قم
۴. سید مهدی نقوی، ارشد رشته ادیان ابراهیمی، قم جامعه المصطفی
۵. داود عطایی، ارشد فقه و حقوق قضایی، جامعه المصطفی العالمیه، قم

فهرست مطالب

۷	قرآن پژوهشی حد محاربه با تأکید بر سیاست جنایی اسلام
۲۱	تأثیرپذیری اخلاقی انسان از عوامل اخلاقی و رفتاری از دیدگاه قرآن و روایات
۴۱	علویون سوریه، مذهب منحرف یا شیعیان صوفی مسلک
۵۵	فاعلیت الهی در اندیشه امام خمینی
۸۳	فاطمه زهرا سلام الله علیها بهترین الگو برای سبک زندگی
۱۰۵	تعارض بیش از دو دلیل در صورت بروز تخصیص اکثر در لفظ عام از منظر امام خمینی و آقا ضیاء عراقی
۱۲۵	نقش سیاسی امام حسن عسکری علیه السلام در مشروعیت زدایی خلافت بنی عباس
۱۴۷	اعراض از کرامت انسانی در اندیشه اسلام و اسناد بین المللی حقوق بشر
۱۷۳	مهلت پرداخت دیه قتل از دیدگاه فقه امامیه
۱۹۱	مقایسه و بررسی اشتراط بلوغ در عقد از نظر مقدس اردبیلی و محقق خویی

سال چهارم، تابستان ۱۴۰۳، شماره ۱۳

فاطمه زهرا سلام الله علیها بهترین الگو برای سبک زندگی

علی محمد قاسمی^۱

چکیده

زمینه و هدف: در جامعه اسلامی، قرآن کریم پیامبر اکرم (ص) را به عنوان الگو و اسوه نیکو معرفی نموده است و از طرفی در توصیف مقام پیامبر (ص) آمده است که از روی هوا حرفی نمی‌زند، ایشان فاطمه زهرا سلام الله علیها به عنوان برترین زن در میان بشر معرفی می‌کند و همچنین ائمه طاهرين فرمودند که فاطمه زهرا به عنوان الگو و اسوه و حجت برای ماست؛ ضروری است الگو بودن این بانو در میان توده‌های مردم ملموستر گردد و نقش‌های که این بزرگ بانو در زندگی ایفا نموده است برای دیگران الگوی عینی معرفی گردد.

روش: پژوهش حاضر توصیفی و تحلیلی و به روش اسنادی انجام شده است و ابزار گردآوری آن پژوهش‌های اسنادی در کتابخانه‌ها و پایگاه‌های اینترنتی است. یافته‌ها و نتیجه‌گیری: سبک زندگی آن بانو به عنوان دختر، همسر، مادر، زن، مدافع امامت. فاطمه زهرا، نمادی است از مادر مهربان، دختری که جایگاه مادر برای پدر دارد، مدافع امامت زمان خود، پای بند به اصول دینی و اخلاقی، و... که آن بانو را بهترین الگوی ایستادگی، صبر و تحمل شدايد برای زنان و مردان عالم ساخته است.

کلید واژه: تربیت، الگو، دختر، همسر، مادر، ایثار

۱. طلبه سطح ۴، فقه اصول، جامعه المصطفی‌العالمیه amqasemi@gmail.com

۱. مقدمه

حضرت فاطمه زهرا، سلام الله علیها، اغلب به عنوان الگوی کامل برای همه انسان‌ها توصیف می‌شود، اما مهم است تا این الگویی که بی‌تردید کامل و کمیاب است، به شیوه‌ای روشن و محسوس بیان گردد. بخصوص، خصلتی که از همه جوانب، بر تأثیرگذارترین و مهم‌ترین نقش را ایفا می‌کند، مورد بررسی و بیشترین تأکید قرار می‌گیرد.

فاطمه زهرا، با زندگی‌اش پیامی عمیق از ارزش‌های انسانی و اخلاقی ارائه کرد. از جایگاهی که به عنوان دختر، همسر و مادر داشت، با تواضع، صداقت و پابندی به اصول اخلاقی، الگویی برای هر زمان و مکان شد. اما از همه این ویژگی‌ها، یک خصلت به ویژه درخشان بود: توانایی در مهربانی و انسانیت.

مهم‌ترین و تأثیرگذارترین خصلت حضرت فاطمه، مهربانی بی‌قید و شرطش بود. او به عنوان مثالی زنده از عشق و احترام به دیگران شناخته می‌شود. این احترام و مهربانی، به همراه صداقت و تواضع، او را الگویی برای هر فردی در هر زمینه‌ای می‌سازد.

با پیاده‌سازی این خصلت در زندگی امروزی، می‌توانیم الگوی مهربانی و احترام فاطمه زهرا را از نزدیک تجربه کنیم. با احترام و مهربانی به دیگران، با صداقت و تواضع در روابط، می‌توانیم جامعه‌ای پر از احترام و انسجام را شکل دهیم. به وضوح و با اقدامات خود، این خصلت بی‌بدیل را در زندگی خود بیشتر ظاهر و عمیق‌تر کنیم. فاطمه زهرا، شخصیتی است که در تاریخ اسلام و انسانیت به عنوان نمادی از عشق، صبر، عدالت، و اخلاق برجسته شناخته می‌شود. به عنوان دختر گرامی پیامبر اسلام، او نه تنها بهترین الگوی زنان، بلکه الگویی برای همه انسان‌ها در هر زمان و مکان است.

فاطمه زهرا با زندگی‌ای پر از اخلاق، تواضع، و پابندی به اصول اسلامی، مدرسه‌ای بوده که ارزش‌های بشری و اخلاقی را به ما آموخته است. او با نمونه‌ای بی‌نظیر از عشق و تعهد به خانواده، نشان داده است که چگونه می‌توان با صداقت و

مهربانی، زندگی را پر از معنا و ارزش ساخت.

فاطمه زهرا، با تلاش برای عدالت و حقوق بشری، نمادی از شجاعت و قدرت بدون تردید است. ایشان به عنوان یک الگوی پابرجا برای پیروی از ارزش‌های انسانی، به ما آموزه‌ای عمیق ارائه می‌دهد که چگونه می‌توانیم در مسیری اخلاقی و انسانی‌تی پایدار، باورها و ارزش‌های خود را دنبال کنیم.

فاطمه زهرا با انعکاس زندگی‌ای پر از معنا و ارزش، بهترین الگویی است که می‌توانیم در مسیر تربیت و رشد شخصی و اجتماعی خود دنبال کنیم. او نشان داده است که با ایمان، عشق، و پابندی به ارزش‌های اصیل، می‌توانیم زندگی‌ای پر از معنا و ارزش را شکل دهیم.

۲. همپایه امیرالمؤمنین (علیه السلام)

فاطمه‌ی زهرا سلام الله علی‌ها به صورت، یک بشر و یک زن، آن هم زنی جوان است؛ اما در معنا، یک حقیقت عظیم و یک نور درخشان الهی و یک بنده‌ی صالح و یک انسان ممتاز و برگزیده است. کسی است که رسول اکرم به امیرالمؤمنین (علیهم السلام) فرمود: «یا علی... انت قائد المؤمنین الی الجنة... و فاطمة قد اقبلت یوم القیامة... تقود مؤمنات امتی الی الجنة». یعنی در روز قیامت، امیرالمؤمنین (علیه السلام) مردان مؤمن را و فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها، زنان مؤمن را به بهشت الهی راهنمایی می‌کنند. او، عدل و همپایه و همسنگ امیرالمؤمنین (علیه السلام) است. آن کسی که وقتی در محراب عبادت می‌ایستاد، هزاران فرشته‌ی مقرب خدا، به او خطاب و سلام می‌کردند و تهنیت می‌گفتند و همان سخنی را بیان می‌کردند که فرشتگان، قبلاً به مریم اطهر گفته بودند؛ عرض می‌کردند: «یا فاطمة انّ الله اصطفاک و طهرک و اصطفاک علی نساء العالمین» (آل عمران، ۴۲). این، مقام معنوی فاطمه‌ی زهراست. (شیخ صدوق، ۱۳۹۰ ش: ۴۸۶ ح ۱۸؛)

زنی، آن هم در سنین جوانی، از لحاظ مقام معنوی به جایی می‌رسد که بنابر آنچه که در بعضی از روایات است، فرشتگان با او سخن می‌گویند و حقایق را به او ارایه می‌دهند. محدّثه است؛ یعنی کسی است که فرشتگان با او حدیث می‌کنند و

حرف می‌زنند. این مقام معنوی و میدان وسیع و قلّه‌ی رفیع، در مقابل همه‌ی زن‌های آفرینش و عالم است. فاطمه‌ی زهرا (علیه السلام) در قلّه‌ی این بلندای عظیم ایستاده و به همه‌ی زنان عالم خطاب می‌کند و آن‌ها را به پیمودن این راه دعوت مینماید. (۲۶/۱۰/۱۱۳۶۸ سایت رهبری)

درباره مقام علمی حضرت زهرا علیها السلام در منابع معروف اسلامی روایاتی وجود دارد مانند حدیث زیر:

ابونعیم در حدیثی از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌کند که روزی رو به یارانش کرد و فرمود:

«ای شیء خیر للنساء» چه چیزی برای زنان از همه بهتر است؟ یاران ندانستند در جواب چه بگویند.

علی علیه السلام به سوی فاطمه علیها السلام آمد و این مطلب را به اطلاع او رسانید. بانوی اسلام گفت: «چرا نگفتی:

«خَيْرٌ لَهُنَّ أَنْ لَا يَرَيْنَ الرَّجَالَ وَلَا يَرُوهُنَّ».

از همه بهتر این است که نه آن‌ها مردان بیگانه را ببینند و نه مردان بیگانه آن‌ها را»

علی علیه السلام بازگشت و این پاسخ را به پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض کرد.

پیامبر فرمود: «مَنْ عَلَّمَكَ هَذَا؛ چه کسی این پاسخ را به تو آموخت؟» عرض کرد: فاطمه علیها السلام پیامبر فرمود: «أَنْهَا بَضْعَةٌ مِنِّي؛ او پاره وجود من است». (شیخ حر عاملی ۱۴۱۲ق، ج ۲۰: ۶۷)

این حدیث نشان می‌دهد که امیر مؤمنان علیه السلام با آن مقام عظیمی که در علوم و دانش داشت که دوست و دشمن همه به آن معترفند و باب مدینه علم پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بود گاهی از محضر همسرش فاطمه علیها السلام استفاده علمی می‌کرد. این سخن پیغمبر صلی الله علیه و آله که بعد از بیان احاطه علمی فاطمه علیها السلام می‌گوید: «او پاره‌ای از وجود من است» بیانگر این واقعیت است که منظور از «بَضْعَةٌ» تنها پاره تن و جسم نیست، که بسیاری در تفسیر حدیث گفته‌اند،

بلکه فاطمه پاره‌ای از روح پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و علم و دانش و اخلاق و ایمان و فضیلت او نیز بود، و پرتوی از آن خورشید و شعله‌ای از آن مشکات محسوب می‌شد. (مکارم شیرازی، ۱۳۸۳ ش، ۴۰)

۳. مقام فاطمه زهرا در کلام رسول خدا

ابن عباس نقل می‌کند که: رسول خدا (ص) روزی نشسته بودند در حالیکه امام علی (ع) و حضرت فاطمه (ص) و امام حسن (ع) و امام حسین (ع) نزد ایشان بودند، پس گفت خداوندا تو آگاهی که که ایشان اهل بیت من و گرامی ترین مردم در نزد من هستند، پس کسی که آنان را دوست بدارد دوست بدار و آنکس که با ایشان دشمنی کند دشمن باش و هر کس که به آنان مهر ورزید مهربان باش و کسی که به ایشان بدخواه است بدخواه باش و هر آنکس که یار ایشان کند یاریش کن و ایشان را از هر پلیدی پاک و از هر گناه نگاه دار و به وسیله [حضرت] جبرئیل آنان را تایید گردان. سپس [پیامبر] (ص) فرمود: ای علی تو امام و جانشین من بر اتم بعد از من هستی و تو رهبر مومنان به سوی بهشت می‌باشی و همانا به دخترم فاطمه می‌نگرم که در روز قیامت بر مرکبی از نور پیش می‌آید در حالیکه هفتاد هزار فرشته در طرف راست او و هفتاد هزار فرشته در طرف چپ او و هفتاد هزار فرشته پیش روی او و هفتاد هزار فرشته پشت سر او است، زنان مومن امت من را به سوی بهشت رهبری می‌کند و هر زنی که در روز و شب پنج نماز [صبح، ظهر، عصر، مغرب، عشاء] بخواند و ماه رمضان را روزه بگیرد و حج خانه خدا را به جا آورد و زکات مال خود را بدهد و شوهر خود را اطاعت کند و بعد از من علی (ع) را دوست بدارد، به شفاعت دخترم فاطمه وارد بهشت شود و بدرستی که او بزرگ زنان جهان است. سپس گفته شد ای رسول خدا، آیا او بزرگ زنان زمانه خود است پس [پیامبر] (ص) گفت این مربوط به مریم دختر عمران است ولی دخترم فاطمه بزرگ زنان جهان از اولین انسان‌ها تا آخرینشان است و براستی که او در محرابش بر می‌خیزد در حالیکه هفتاد هزار فرشته از فرشتگان مقرب بر او درود می‌فرستند و آن [حضرت] را ندا می‌دهند آنگونه که فرشتگان مریم را ندا می‌دادند و می‌گویند ای فاطمه براستی که خداوند تو را انتخاب و پاک گردانیده است و تو را بر تمامی زنان

جهان برگزیده است سپس [پيامبر] رو به امام علی (ع) کرد و گفت ای علی همانا که فاطمه پاره تن من است و او نور دیدگان و میوه قلب من است آنچه او را ناراحت کند مرا ناراحت کرده است آنچه او را شاد گرداند مرا شاد کرده است و به تحقیق که او اولین کسی است که از اهلیتیم که به من ملحق می شود پس بعد از من به او نیکی کن و اما حسن و حسین که ایشان پسرانم و دو دسته گیاه خوشبوی من می باشند و ایشان سرور جوانان بهشتند پس باید مورد احترام باشند. (شیخ صدوق، ۱۳۹۰ ش، ج: ۱؛ ۱۸۲؛ طبری، ۱۴۱۳ ق: ۵۶؛ مجلسی، ۱۴۰۳ ق.، ج: ۱۴؛ ۲۰۶ ح ۲۳)؛

زید بن علی نقل می کند که از امام صادق (ع) شنیدم که می گوید: براستی که فاطمه (س) محدثه نامیده شد بخاطر آنکه فرشتگان از آسمان فرود می آمدند و آنگونه که مریم دختر عمران را ندا می دادند او را ندا می دادند و می گفتند ای فاطمه خداوند تو را انتخاب نمود و پاکیزه گردانید و بر تمامی زنان جهان برگزید، ای فاطمه برای پروردگارت خضوع کن و سجده کن و همراه با رکوع کنندگان رکوع کن پس [فاطمه] با آنان سخن می گفت و آنان نیز با او سخن می گفتند سپس در شبی [فاطمه] به آنان گفت آیا مریم دختر عمران بر زنان عالم برتر نبود پس گفتند مریم سرور زنان زمانه خود بود و براستی که خداوند بزرگ تو را سرور زنان زمان خود و زمانه او و همچنین سرور زنان از اولین تا آخرین قرار داده است.

۴. الگوی دختر کامل

فاطمه زهرا علیها السلام در نقش های زیادی ایفای نقش نمودند از جمله آن ها فرزند بودن برای یک پدر است و در نقش دختر کاملی برای پدر خود حاضر بودند و نقش فرزندی را به نحوی ادا می کردند که پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله به ایشان لقب «ام ایها» را دادند. یعنی فرزندی که از شدت دلسوزی و وفاداری و مهربانی نسبت به پدر خود، مانند مادر پدر است (باجی، ۲۰۰۸ م)، ج ۳، ص ۱۴۹۸-۱۴۹۹؛ أبوالفرج اصفهانی، ۱۳۸۵ ق: ۲۹؛ ابن مغزالی، ۱۴۲۶ ق، ۲۶۷؛ مجلسی، ۱۴۰۳ ق، ج ۴۳: ۱۹)

جلوه های رفتاری و اخلاقی رفتار با پدرادب حضرت زهرا نسبت به پدر یکی

از آداب و رسوم زمان پیشین این بود که یکدیگر را به اسم صدا می‌کردند، و این نوع خطاب نسبت به بعضی‌ها خلاف ادب بود، مخصوصاً حضرت رسول اکرم صلوات الله و سلامه علیه که از مقام والا و احترام خاصی برخوردار بود نمی‌باید مثل سایر افراد مخاطب قرار گیرد.

لذا خداوند متعال در این رابطه آیه‌ای نازل فرمود که مسلمین موظف و مکلف شدند آن حضرت را رسول الله خطاب کنند.

در این میان حضرت فاطمه هم می‌خواست به این برنامه عمل کند، رسول اکرم (ص) از او خواست که به پدر پدر بگوید، حدیثی که می‌خوانید در همین رابطه است:

از امام صادق علیه السلام روایت شده که حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود: وقتی که آیه‌ی (لا تجعلوا دعاء الرسول بینکم کدعاء بعضکم بعضا) یعنی پیغمبر را مثل یکدیگر صدا نزنید نازل شد، منم ترسیدم از اینکه به آن حضرت (ای پدر) بگویم. لذا آن حضرت را یا رسول الله می‌گفتم.

حضرت فرمود: ای فاطمه این آیه درباره‌ی تو و خانواده‌ات و نسلت نازل نشده، تو از منی و من از تو هستم، بلکه درباره‌ی جفاکاران و درشت‌خویان از قریش و گردنکشان و اهل کبر و غرور نازل شد، شما: ای پدر بگو که قلبم را زنده می‌کند و خدا را خشنود می‌نماید. (البحرانی، ۱۴۱۱ ق، ج: ۱: ۱۹۰)

درباره وجه نامگذاری فاطمه (س) به ام اییها، موارد زیر بیان شده است:

همانطور که پیامبر اکرم ص خود را مدیون مادرش آمنه می‌دانست، خود را مدیون دخترش فاطمه س نیز می‌دانست. از این رو، آن حضرت به فاطمه س، لقب ام اییها را داد. (مظاهری، ۱۳۸۶: ۲۸)

گفته شده از آنجا که رفتار پیامبر (ص) نسبت به دخترش، همانند رفتار فرزند نسبت به مادر بود و رفتار فاطمه (س) با پدرش نیز همچون رفتار مادر با فرزند بود، به فاطمه (س)، ام اییها گفته شده است؛ چنانکه نقل شده است پیامبر (ص) دست فاطمه (س) را می‌بوسید، هنگام سفر، آخرین نفر از او خداحافظی می‌کرد و پس از بازگشت از سفر نیز نخست به دیدار او می‌رفت. در مقابل، فاطمه (س) نیز همچون

مادر به پیامبر (ص) محبت می‌ورزید، از او نگهداری می‌کرد و زخم‌ها و درد و رنج‌هایش را درمان می‌کرد. (رحمانی، ۱۴۱۳ق، ج: ۱، ۲۰۴)

مادر هر چیزی، اصل و ریشه آن است مانند ام‌الکتاب و ام‌القری (مکه). ممکن است مراد پیامبر (ص) از این کنیه، این بوده که فاطمه (س)، اصل و اساس درخت نبوت است، فرزندان او، میوه‌اش و شیعیان شاخ و برگ‌های آن هستند. (رحمانی، ۱۴۱۳ق، ج: ۱، ۲۰۴ و ۲۰۵)

از آنجا که همسران پیامبر (ص)، با کنیه «ام المؤمنین» گرامی داشته شدند، برای اینکه گمان نشود که آن‌ها برترین زنان هستند، پیامبر (ص)، فاطمه (س) را ام‌ایبها خواند تا بفهماند که اگر همسران پیامبر، مادر مؤمنان هستند، فاطمه، مادر پیامبر است. (رحمانی، ۱۴۱۳ق، ج: ۱، ۲۰۴)

در میان عرب معمول است که علاوه بر اسم، کنیه ای نیز برای افراد انتخاب می‌کنند، اگر مرد باشد با «اب» شروع می‌شود و اگر زن باشد با «ام».

در روایات اسلامی در میان کنیه‌های فاطمه زهرا (علیها السلام) کنیه عجیبی دیده می‌شود که چشم انداز دیگری از عظمت فوق‌العاده آن حضرت را ترسیم می‌کند، به حدیث زیر توجه کنید:

در «اسد الغابه» آمده است:

«كَانَتْ فَاطِمَةُ تُكْنَى أُمَّ أَيْبِهَا» (اسد الغابه، ج: ۵، ۵۲۰)؛ (کنیه فاطمه ام‌ایبها (مادر پدرش!) بود).

این معنا در کتاب «استیعاب» از امام صادق (علیه السلام) نیز نقل شده است. (استیعاب، ج: ۲، ۷۵۲)

این تعبیر عجیب که نظیر آن درباره هیچ یک از زنان اسلام دیده نشده، نشان می‌دهد که این دختر با وفا آنچنان نسبت به پدرش محبت می‌کرد که گویی «یک مادر» برای او بود.

از انجای که پیغمبر اکرم (صلی الله علیه وآله) در همان کودکی مادر خود را از دست داد، ولی این دختر از همان خردسالی از هیچ گونه محبت و دلسوزی درباره پدر بزرگوارش فروگذار نکرد. هم دختری دلسوز و فداکار و هم مادری مهربان و ایثارگر و

هم یاری وفادار محسوب می شد. (مکارم شیرازی، ۱۳۸۸ ه. ش: ۱۰۱)

۱-۴. نقش همسر

فاطمه زهرا (ص) در نقش همسر کامل برای حضرت امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام بودند. همسری کامل، دلسوز، وفادار، مؤمن و دارای جمیع خصلت‌های نیکو و پسندیده‌ای که در زندگی اسلامی باید مورد توجه قرار بگیرد. تقسیم کارها: کارهای بیرون با علی (ع) و کارهای داخل منزل با فاطمه زهرا (س)

ایشان در کمبود مواد غذایی: اگر نان کم بود خودش نمی خورد حتی اظهار نمی کند که کم است تا علی شرمنده نشود.

۲-۴. مورد رضایت امیرالمؤمنین (علیه السلام)

امیرالمؤمنین درباره فاطمه زهرا سلام الله علیها فرمود: «ما اغضبنی ولا خرج من امری.» یکبار این زن در طول دوران زناشویی، مرا به خشم نیاورد و یکبار از دستور من سرپیچی نکرد. فاطمه زهرا سلام الله علیها با آن عظمت و جلالت، در محیط خانه، یک همسر و یک زن است؛ آن گونه که اسلام می گوید. (۱۳۷۱ سایت رهبری)

این اقرار امام علی (ع) در باره فاطمه زهرا (س) بیانگر این نکته است جایگاه رضایت همسر برای زن از اهمیت بالای برخوردار است و این بانو به عنوان یک الگوی همسر توانست یک الگوی تمام و کمال باشد.

۳-۴. نقش مادر

سوی دیگر گاهی در نقش مادری ظاهر می شدند و نمونه کامل از مادری هستند که می توانند فرزندان خود را به بهترین وجه ممکن تربیت کنند. چه فرزندان پسر و چه فرزندان دختر خود را. به طوری که هر کدام از آنها بهترین و کامل ترین انسان‌های روی زمین هستند و خود، سرمشقی برای مردم تاریخ شده‌اند.

۴-۴. نحوه خطاب فرزندان

فاطمه زهرا سلام الله علیها در خطاب قرار دادن اولاد کاملاً محترمانه و با ادب و با الفاظ محبت آمیز بیان می کرد که نمونه عینی آن را در حدیث شریف کسا موجود است.

وقتی امام حسین علیه اسلام وارد منزل می شود که مادرش فاطمه زهرا سلام الله علیها در خانه حضور دارد با احترام سلام می کند و فاطمه زهرا در جواب می فرماید «وعلیک السَّلَامُ یا ولدی ویا فُرَّةَ عَیْنی وَنَمْرَةَ فُؤادی» «علیک السلام ای فرزند من این نور چشم می کند و میوه قلب من (فاضل المسعودی، ۱۳۷۸: ۱۸۳)

در این کلام زیبا فاطمه زهرا عبارت «یا ولدی» اولین جمله انگیزه من است که از ایشان صادر می شود و ایشان به این مقدار اکتفاء نمی کند و بلکه یا قره عینی یعنی از نور چشم من این تاکید بیشتر برای ابراز محبت است و باز به مقدار دو صفت کفایت نمی کند و می فرماید ثمره فوادی یعنی میوه قلب من. وقتی در مجموع به کلام فاطمه زهرا نگاه کنیم در می یابیم که این بانو خصوصیت که در دنیایی عرب هست در کلام ترحیب و مجامله به نحو احسن و زیبا با بیان بسیار محبت آمیز نسبت به فرزند خود بیان می کند و جای هیچ شبهه نمی گذارد.

این بیان فاطمه زهرا سلام الله علیها برای مادر ما الگو است تا در بیان جواب و خطاب به فرزندان خود اینگونه زیبا و با محبت و با کرامت سخن به گوید

۴-۵. بازی و تحرک

علی رغم اینکه ظهور اسلام در محیطی کاملاً بی فرهنگ و دور از تمدن بود، اما برنامه و شیوه های ارایه شده از طرف اولیای دین، همیشه با انسان ها از هر تمدن و فرهنگی سازگار است.

از جمله مواردی که در شیوه تربیت حضرت زهرا(س) جایگاه خاصی داشت، تحرک و بازی کودکان بود. این فعالیت و تکاپو به قدری برای سلامتی و رشد مناسب کودک، ضروری است که حتی برای تشویق آن ها به تحرک و بازی، بزرگترها نیز باید تن به بازی و جست و خیز بدهند.

بازی در دوران کودکی به منزله واکنش کودک در برابر عوامل محیطی و بروز استعداد‌های نهفته اوست که تأثیرات آن در کنار تقویت جسم و افزایش بنیه کودک، قابل توجه است. همچنین بازی، در تقویت نیروی ابداع و ابتکار کودک بی نهایت، مؤثر است. بنابراین غفلت از بازی به هیچ وجه به صلاح کودک و والدین او نیست.

همبازی شدن رسول معظم اسلام (ص) با فرزندان دخترش زهرا بیانگر این نکته مهم است که بازی و تحرک کودک، یکی از لوازم تربیت صحیح محسوب می شود. حضرت علی (ع) و فاطمه زهرا (س) در خانه به بازی بچه‌ها توجه کافی مبذول می داشتند و همین امر، موجب شادابی و نشاط روزافزون آن‌ها می شد.

در مقابل، خانه‌هایی که برای کودک، محیط مناسب و دلنشین برای بازی و تحرک نیست، در روحیه و شخصیت اعضای خردسال آن خانه، اثر نامطلوبی دارد، نباید فراموش کرد که تحرک و بازی، اقتضای طبیعت و سن کودک است و پدر و مادر وی وظیفه دارند شرط و لوازم این مهم را برای کودکان خود فراهم سازند. حضرت فاطمه (س) از همان دوران کودکی با فرزندانش همبازی می شد، و به این نکته نیز توجه داشت که در بازی، نوع الفاظ و حرکات مادر، سرمشق کودک، قرار می گیرد؛ بنابراین باید از الفاظ و جملات مناسبی استفاده کرد. علاوه بر این باید در قالب بازی و شوخی، نفس کودک را تقویت نموده، او را به داشتن مفاخر و ارزشهای اکتسابی تحریک و تهییج کرد. این‌ها همه مرهون در پیش گرفتن شیوه‌های صحیح در این رابطه است.

نقل شده است که حضرت زهرا (س) با فرزندش امام حسن مجتبی (ع) بازی می کرد و او را بالا می انداخت و می فرمود:

پسرم حسن، مانند پدرت باش. ریسمان ظلم را از حق بر کن. خدایی را پرست که صاحب نعمتهای متعدد است و هیچ گاه با صاحبان ظلم و تعدی، دوستی مکن. (رفیعی، ۱۳۸۶: ۱۲۷)

همچنین نقل شده است که وقتی فرزندش حسین (ع) را بازی می داد، این گونه می فرمود:

تو به پدر من (پیامبر (ص)) شبیهی و به پدرت علی شباهت نداری. (رفیعی، ۱۳۸۶:

طبق همین نقل، این بیت، موجب خنده و تبسم حضرت علی(ع) می‌شد. از این قطعات تاریخی، استفاده می‌شود که حضرت علی(ع) و فاطمه زهرا(س) علی‌رغم تمام مشکلات و گرفتاریهای موجود، در برخورد با کودکان، خود را خوشحال و خندان نشان می‌دادند. این لازمه و جوهره جوانمردی است که انسان گرفتاریهای خارج از خانه را با خود به خانه نیاورد و غصه‌های خود را هر قدر که باشد، در ظاهر خود، نمایان نسازد. بدون تردید، فرزندان که محصول تربیت چنین خانواده‌هایی هستند از روانی سالم، روحیه‌ای قوی و نفسی مطمئن برخوردار خواهند بود.

۴-۶. رعایت نظم و حقوق دیگران

یکی از موارد مهم تربیت، آموختن رعایت حق دیگران و نوبت افراد است که پدر و مادر از دوران طفولیت باید به بچه بیاموزند تا هنگامی که وارد اجتماع می‌شود حقوق دیگران را محترم شمرارد و حق دیگران را ضایع نکند و نپندارد که می‌تواند با زورگویی حقوق دیگران را پایمال کند و فقط به فکر خویش باشد. در خانه فاطمه (س) هم این مطلب بسیار در نظر گرفته می‌شد (مجلسی، ۱۴۰۳ ق، ج ۳: ۱۱۰).

۴-۷. دفاع از ولایت و امامت

یک دوره‌ای هم حامی امامت بودند. ایشان به نحوی از امام زمان خود، که اتفاقاً همسر ایشان بودند، دفاع کردند که مردان آن روزگار و بلکه همه تاریخ باید دفاع از امام زمان را از آن بانوی مکرم یاد بگیرند. گاهی با سخنرانی و خطابه کار را پیش می‌بردند و نمونه آن خطبه جامع و پندآموز فدکیه است. در شرایطی هم جان خود و فرزندی که باردار بودند را برای دفاع از حق و دفاع از امام به خطر انداختند تا جایی که این فداکاری و ایثار منجر به شهادت ایشان و فرزندشان شد.

فاطمه زهرا(س) در بخشی از خطبه معروف خود در مسجد مدینه درباره سابقه درخشان علی(ع) فرمود: پس از بعثت رسول خدا(ص) هرگاه مشرکین آتش جنگ بر افروختند، خدا آن را خاموش کرد و هرگاه شیطان سربرداشت یا مشرکی از مشرکین ندا داد یا یورش آورد، رسول خدا(ص) برادرش(علی(ع)) را در کام سختیها و شعله‌ها

می‌انداخت. و علی(ع) بر جای نشست تا بر سر و مغز مخالفان کوبید و با شمشیر، مشکلات و تهاجمات را از سر راه(اسلام) برداشت. او(علی(ع)) رنجها را برای خدا تحمّل نمود و در تحقق امر الهی تلاش کرد. یار نزدیک رسول خدا(ص) و بزرگ و سرور دوستان خدا بود.

(همواره) دامن همت به کمر زده، نصیحتگر، تلاشگر و کوشا بود. در راه خدا از سرزنش سرزنش کننده‌ای بیم به خود راه نداد، در حالی که شما (مردم) در رفاه و آسایش زندگی آرمیده بودید. «(طبرسی، ۱۴۰۳ ق، ج ۱: ۱۳۵)

۱. از حضرت صادق(ع) نقل شده است که حضرت فاطمه(س) بعد از پیامبر(ص) این گونه از دست امت بی تفاوت شکوه نمود: «اللَّهُمَّ إِلَيْكَ نَشْكُو فَقَدْ نَبِيَّكَ... وَ مَنَعَهُمْ إِيَّانَا حَقًّا الَّذِي جَعَلْتَهُ لَنَا فِي كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ عَلَى نَبِيِّكَ الْمُرْسَلِ؛ (القیومی، ۱۳۷۳ ش: ۱۷۴) خدایا! به سوی تو شکایت می‌کنیم به خاطر اندوه از دست دادن پیامبرت... و اینکه ما را از حَقمان باز داشتند، همان حَقّی که در کتاب نازل شده بر پیامبرت، برای ما قرار دادی.»

ناله‌های حضرت به گونه‌ای بود که در مدینه منتشر می‌شد و غاصبان به شدت از آن به خشم می‌آمدند و مانع گریه‌های آن حضرت می‌شدند.

۲. از حضرت زهرا(س) در حالی که در احد بر مزار حضرت حمزه(ع) عزاداری می‌کرد، پرسیدند: چرا مردم بر ضد شما و علی(ع) هجوم آوردند و حق مسلم شما را غصب کردند؟

حضرت فاطمه(س) در پاسخ فرمود: «لكنها أحقادٌ بدريةٌ و تراثٌ احدىّةٌ كانت عليها قلوب التّفاق مکتمنةٌ لا مکان الوشاة فلما استهدف الأمر أرسلت علينا شایب الآثار؛ (مجلسی، ۱۴۰۳ ق، ج ۵۳: ۱۹) این همه کینه توزیها از (جنگ) بدر و انتقام جویها از (جنگ) احد است که در دلهای منافقان پنهان بود. پس زمانی که به هدفشان از امر (حکومت) رسیدند، تمام کینه‌ها و حسادتها را بر ما فرو ریختند.»

۳. ام سلمه می‌گوید: خدمت حضرت زهرا(س) رسیدم و پرسیدم: ای دختر رسول خدا! شب را چگونه صبح کردی؟ حالت چگونه است؟

فرمود: «أصبحت بين كمدٍ و كربٍ فقد التّبی و ظلم الوصیّ هتک و اللّٰه حجابہ من

أصبحت إمامته مقتضبة على غير ما شرع الله في التّزليل و سنّها التّبّي في التّأويل؛ (ابن شهر آشوب، ۱۴۱۲هـ، ج ۲: ۲۰۵) صبح کردم در میان حزن شدید و اندوه عظیم، در حالی که پیامبر (ص) از دست رفته و وصی او مظلوم واقع شده است. سوگند به خدا! حشمت و عظمت آن کس دریده و نابود شد که بر خلاف حکم خدا در قرآن و سنت و سفارش پیامبر (ص) در تأویل و تفسیر قرآن، حق امامت او را غصب کردند و به دیگران سپردند. «

۴. آن گاه که تصمیم گرفتند به خانه ولایت هجوم برند، حضرت زهرا (س) کنار در ورودی منزل خطاب به مردم کوچه و بازار فرمود: «لا عهد لی بقوم حضروا اسوء محضراً منکم... لم تستأْمرونا و لم تردّوا لنا حقّاً کانکم لم تعلموا ما قال یوم غدیر خم؛ من ملّتی را مثل شما نمی شناسم که این گونه بد برخورد باشند... از ما فرمان نخواستند و حق (مسلم) ما را باز نگردانید. گویا از آنچه رسول خدا (ص) در روز غدیر خم فرمود آگاهی ندارید؟».

و در ادامه فرمود: «و الله لقد عقدله (علی ع)» یومئذٍ الولاة ليقطع منکم بذالک منها الرّجاء و لکنکم قطعتم الاسباب بینکم و بین نبیکم... (مجلسی، ۱۴۰۳ ق، ج ۴۳: ۱۵۶-۱۵۷) در آن روز ولایت (ورهبی) را برای او (علی ع) منعقد کرد (و از مردم بیعت گرفت) تا امید شما (فرصت طلبان) به خلافت قطع گردد و لکن شما رشته های پیوند (معنوی) میان خود و نبی خود را قطع کردید. «

در این سخنان، حضرت به صورت علنی و در جمع مردم و با حضور دیگران صراحتاً از زیر پا گذاشتن حق علی (ع) سخن به میان آورده است.

۴-۸. دفاع هنگام بردن امام برای بیعت

در آن زمان تلخ و غم آلود که علی (ع) را با زور و با وضع زننده به طرف مسجد می بردند، فاطمه (س) به میان جمعیت آمد و بین امام و آن ها قرار گرفت و فرمود: «و الله لا ادعکم تجزّون ابن عمّی ظلماً؛ به خدا قسم! نمی گذارم پسر عمویم را ظالمانه (برای بیعت) ببرید. «

«و یلکم ما اسرع ما ختم الله و رسوله فینا اهل البیت و قداوصاکم رسول الله (ص)

بَاتَّبَاعَنَا وَ مَوَدَّتَنَا وَ التَّمَسُّكَ بِنَا فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى قُلْ لَا اسئَلُكُمْ عَلَيْهِ اجْرًا اَلَا الْمَوَدَّةُ فِي الْقُرْبَى (ابن شهر آشوب، ۱۴۱۲ ق.، ج ۳: ۳۳۰) وای بر شما! چه زود به خدا و رسولش درباره ما اهل بیت خیانت کردید! و حال آنکه رسول خدا (ص) به پیروی و دوستی ما (اهل بیت) تمسک به ما (در امور زندگی) سفارش نمود. پس خداوند بلند مرتبه فرمود: بگو پاداشی بر رسالت از شما نمی خواهم، جز دوستی بستگانم را. »

به بیان دیگر فاطمه زهرا علیها السلام، در زندگی اش بارها نشان داد که چقدر به دفاع از امام علی علیه السلام و ارزش های اسلامی اهمیت می دهد. یکی از مهم ترین فعالیت های او برای دفاع از امام علی علیه السلام، مربوط به اتخاذ نقش فعال و موثر در ترویج ارزش های اخلاقی و اسلامی و نقل ترکیبی از علم و عمل امیرالمؤمنین بود.

از جوانی، فاطمه زهرا به طور مستمر و با اقدامات و کرامت های خود به ترویج اخلاق و ارزش های امام علی علیه السلام کمک کرد. او به طور مستمر از منابع و معارف اسلامی بهره برد و این اصول را در زندگی خود به کار گرفت. زندگی او پر از اخلاق، صداقت، و تواضع بود که از دیگر نمونه هایی است که به دفاع غیر مستقیم از امیرالمؤمنین می پرداخت.

همچنین، فاطمه زهرا در زمان هایی که امکان دفاع مستقیم از امام علی وجود نداشت، با تبلیغ و ترویج ارزش ها و احکام اسلامی، تلاش کرد تا مردم را به تمسک به اصول امیرالمؤمنین ترغیب کند. از طریق خطبه ها، سخنرانی ها و تبیین اصول اخلاقی، فاطمه زهرا سعی در انتقال ارزش هایی که امیرالمؤمنین برای آن ها مبارزه می کرد، داشت.

در کل، فعالیت های فاطمه زهرا علیها السلام به دفاع از امام علی، از طریق مدل بودن از ارزش های اسلامی و ترویج این ارزش ها در جوامع، به طور غیر مستقیم و در کنار نقش مادری و زندگی خانوادگی پر از اخلاق، صداقت و تواضع به شمار می رفت.

۴-۹. واسطه فیض الهی به عالم

دسته دیگری از روایت‌هایی که به زندگی حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها اشاره دارند، به این نکته پرداخته‌اند که وجود مبارک ایشان واسطه‌ای است که به جهان آفرینش فیض الهی را می‌رساند. منظور از واسطه بودن آن حضرت جهت فیض بخشی به عالم چیست؟

ما، انسان‌ها، هر جایی که باشیم سر سفره حضرت زهرا سلام‌الله علیها نشسته‌ایم. اگر به این نکته مهم توجه داشته باشیم، سبک زندگی ما تغییر می‌کند. آن موقع است که زندگی انسانی داریم و بندگی ما شبیه به بندگی مورد رضای خدای متعال می‌شود. در این صورت است که اگر درک مفهوم بندگی را داشته باشیم و زندگی اسلامی داشته باشیم، اگر لایق باشیم دست ما را هم می‌گیرند و حقایق عالم را نشان می‌دهند. آن طور که آیت‌الله سیدمحمد هاشمی در مورد وجود مقدس حضرت صدیقه کبرا سلام‌الله علیها شعری گفته است، به این موضوع اشاره کرده که ما بر سر سفره آن بانوی مکرم نشسته‌ایم. گویا خود آن حضرت این نکته را به آن عالم مجتهد نشان داده تا حقیقت را درک کند. یکی از مجتهدین گفته که حضرت صدیقه طاهره سلام‌الله علیها روح زندگی است؛ زندگی‌ای که اگر لطافت عناصرش نبود ارواح و صورت‌ها به هم نمی‌پیوستند.

۵. چگونگی الگو بودن حضرت زهرا (س) برای همه مردم

برخی نویسندگان حضرت زهرا سلام‌الله علیها را الگویی برای زنان معرفی کرده‌اند. آیا این نوع تعبیر درست است؟ و چطور می‌شود که ایشان الگوی مردان بزرگ هم هستند؟

در حدیثی از سوی حضرت صاحب الزمان عجل‌الله تعالی فرجه الشریف می‌خوانیم که: «حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها الگوی کاملی برای من هستند. «دقت کنید که شخصیت کامل و جامع حضرت بقیه‌الله الاعظم ارواحنا له الفداء این تعبیر را در مورد حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله علیها به کار برده‌اند. وقتی ایشان از بانوی مکرم اسلام الگو می‌گیرند، جای بحث و شکی باقی نمی‌ماند که همه مردان

و زنان مؤمن ایشان را الگو و سرمشق خود قرار بدهند.

به این صورت درست نیست که دامنه الگوی بودن حضرت صدیقه طاهره سلام الله علیها را کوچک کنیم و بگوییم که تنها زنان می‌توانند از ایشان الگو بگیرند. همان طور که اشاره کردیم فداکاری، ایثار و دفاع ایشان از امام زمان خود نمونه‌ای است که مردان در هر دوره از تاریخ و حتی مردان روزگار ما هم باید از این الگو پیروی کنند. چنانکه دفاع از امام موضوعی نیست که به دوره زمانی خاصی محدود باشد یا تنها به قشر خاصی از زنان یا مردان مربوط شود. بلکه همه زنان و مردان در همه تاریخ و در هر جایی که باشند باید به آن پایبند و متعهد باشند.

شأن و منزلت حضرت زهرا سلام الله علیها، جایگاه رفیعی است که از درک ما فراتر رفته است. البته ما می‌توانیم از این فضیلت‌ها استفاده کنیم و تا حدی که می‌توانیم خودمان را شبیه ایشان کرده و مانند آن بزرگوار زندگی کنیم. هرچند که برخی از این فضایل تنها به ائمه اطهار علیهم السلام مربوط است ولی بعضی دیگر از خصلت‌های شایسته ایشان قابل اقتباس برای ما هم هست. گاهی اوقات خودمان و نفسمان را با حضرت زهرا سلام الله علیها محک بزنیم. از خودمان بپرسیم آن حضرت العیاذ باللله در زندگی غیبت می‌کردند؟ ما ادعا داریم که شیعه حضرت فاطمه هستیم ولی مگر جز صبر و حلم از او نقل شده؟ آن حضرت هرگز پرخاش نمی‌کرد. اما در خانه بعضی از ما شیعیان روند خشونت و عصبانی شدن چقدر بالاست آن هم برای مسائل جزئی و کم‌اهمیت.

۱-۵. ایثار، اطاعت خدا و عبادت

ما باید راه فاطمه‌ی زهرا سلام الله علیها را برویم. ما هم باید گذشت کنیم، ایثار کنیم، اطاعت خدا کنیم، عبادت کنیم. مگر نمی‌گوییم که «حتی توّرم قدماها» این قدر در محراب عبادت خدا ایستاد! ما هم باید در محراب عبادت بایستیم. ما هم باید ذکر خدا بگوییم. ما هم باید محبت الهی را در دلمان روزبه‌روز زیاد کنیم. مگر نمی‌گوییم که با حال ناتوانی به مسجد رفت، تا حقی را احقاق کند؟ ما هم باید در همه‌ی حالات تلاش کنیم، تا حق را احقاق کنیم. ما هم باید از کسی تترسیم.

مگر نمی‌گوییم که یک‌تنه در مقابل جامعه‌ی بزرگ زمان خود ایستاد؟ (۰۵/۱۰/۱۳۷۰) سایت رهبری

۲-۵. عبادتِ نمونه

عبادت فاطمه زهرا، سلام الله علیها، یک عبادت نمونه است. «حسن بصری» که یکی از عباد و زهاد معروف دنیای اسلام است، درباره فاطمه زهرا سلام الله علیها می‌گوید: به قدری دختر پیغمبر عبادت کرد و در محراب عبادت ایستاد که «تورمت قدمها». پاهای آن بزرگوار از ایستادن در محراب عبادت، ورم کرد! امام حسن مجتبی علیه الصلوة والسلام می‌گوید: شبی -شب جمعه‌ای- مادرم به عبادت ایستاد و تا صبح عبادت کرد. «حتی انفجرت عمود الصبح». تا وقتی که طلوع فجر شد. مادر من از سر شب تا صبح مشغول عبادت بود و دعا و تضرع کرد. امام حسن، علیه الصلوة والسلام، می‌گوید -طبق روایت- شنیدم که دائم مؤمنین و مؤمنات را دعا کرد؛ مردم را دعا کرد؛ برای مسائل عمومی دنیای اسلام دعا کرد. صبح که شد گفتم: «یا أمّاه!»؛ «مادرم!» «لم لا تدعین لنفسک كما تدعین لغيرک؟» «یک دعا برای خودت نکردی! یک شب تا صبح دعا، همه برای دیگران؟!» در جواب فرمود: «یا بنی، الجار ثم الدار؛» «اول دیگران بعد خود ما!» این، آن روحیه والاست. (شیخ صدوق ج ۱: ۱۸۱ ح ۱)

۳-۵. مهریه و جهیزیه ساده

در دوران پس از هجرت، در آغاز سنین تکلیف، وقتی فاطمه زهرا سلام الله علیها، با علی بن ابی طالب علیه الصلوة والسلام، ازدواج می‌کند، آن مهریه و آن جهیزیه اوست؛ که همه شاید می‌دانید که با چه سادگی و وضع فقیران‌های، دختر اول شخص دنیای اسلام، ازدواج خود را برگزار می‌کند.

فاطمه زهرا سلام الله علیها با آن عظمت و جلالت در محیط خانه یک همسر و یک زن است. به دلیل محدودیت حجم متن در این فرمت، امکان ارائه دو صفحه کامل از متن را ندارم. اما می‌توانم به شما یک چکیده از روش‌های تربیتی فاطمه زهرا را ارائه دهم.

۶. نتیجه

به طور خلاصه فاطمه زهرا سلام الله علیها بهترین الگو برای بشریت است در همه زمینه‌ها.

بهترین الگویی از عشق و مهربانی به عنوان زن در جامعه و مادر برای تربیت اولاد و همسر به عنوان الگوی برای همسر داری به گونه‌ای که فاطمه داروی برای غمهای امام علی ع بود.

فاطمه زهرا س در پابندی به اصول دینی و اخلاقی بهترین الگو می‌باشد چنانچه فرمود بهترین حالت برای یک زن این نه او مرد نامحرم بیند و مرد نامحرم او بیند.

الگویی کامل برای تحمل سختی‌ها و صبر در مقابل نا ملائیمات زندگی با اینکه دختر یگانه رهبر جهان اسلام بود در محقر ترین خانه زندگی کرد و از غذای میل کرد که فقیر ترین مردم آن دوران خوردند.

فاطمه زهرا س بهترین الگو در نقش مادرانه و خانوادگی را ایفا کرد مادر مهربان که اولاد را با میوه قلب خطاب و انان برای تبعیت از پدر تربیت کرد و همسری فداکاری که جانش را در راه دفاع از همسر خود داد.

الگوی برای مبارزه برای تحقق عدالت بعد وفات رسول اکرم و غصب شدن حق امام علی ع توسط غاصبان تمام تلاشش را کرد تا از حق امام علی ع دفاع کند شبانه همراه فرزندان به خانه تک تک مهاجر و انصار رفت تا یآوری جذب کند.

۷. منابع

قرآن کریم

۱. ابن المغازلی، ابی الحسن علی بن محمد بن محمد الواسطی الجلابی الشافی (۱۴۲۶ق)، مناقب علی بن ابی طالب ع، قم، مرعشی نجفی.
۲. ابن شهر آشوب محمد بن علی (۱۴۱۲ه)، مناقب آل ابی طالب (ع)، قم، مؤسسه النشر الاسلامی.

٣. أبو الفرج اصفهانی، علی بن حسین (١٣٨٥ق)، مقاتل الطالبین، قم، الشریف الرضی، .
٤. ابو عمر ابن عبدالبر (١٤١٢ق)، الإستیعاب فی معرفة الأصحاب، تحقیق علی محمد البجاوی، بیروت، دارالجلیل.
٥. باجی، سلیمان بن خلف (٢٠٠٨م)، التعدیل و التجریح، الرياض، داراللواء للنشر والتوزیع.
٦. بحرانی، السید هاشم (١٤١١ق)، حلیة الأبرار، قم، مؤسسة المعارف الإسلامية.
٧. رحمانی همدانی (١٤١٣ق)، فاطمة الزهراء (س) بضعة قلب مصطفى (ص)، بیروت، مؤسسة النعمان.
٨. رفیعی، علی (١٣٨٦ش)، سیره اخلاقی تربیتی فاطمه زهرا (س)، تهران، اداره آموزش های عقیدتی سیاسی سپاه .
٩. شیخ حر عاملی محمد بن حسن (١٤١٢ق)، وسائل الشیعة، قم، مؤسسة آل البيت علیهم السلام.
١٠. شیخ صدوق ابن بابویه، محمد بن علی، علل الشرائع، قم، مكتبة الداوري.
١١. شیخ الصدوق أبو جعفر محمد بن علي ابن بابويه القمي (١٣٩٠ش)، امالی، قم، انتشارات كتابخانه اسلامیه
١٢. شیخ الصدوق أبو جعفر محمد بن علي ابن بابويه القمي (١٣٩٧)، علل الشرائع، قم، مكتبة الداوري.
١٣. شیخ جواد القیومی (١٣٧٣ش)، صحیفة الزهراء، قم، دفتر انتشارات اسلامی.
١٤. شیخ محمد فاضل المسعودی (١٣٧٨ش)، الأسرار الفاطمیة، قم، انتشارات حرم حضرت معصومه.
١٥. طبرسی، احمد بن علی (١٤٠٣ق)، الاحتجاج، مشهد، نشر مرتضی.
١٦. طبري الصغير، محمد بن جریر ١٤١٣ق، دلائل الامامة، تهران، موسسه البعثه، چاپ دوم.
١٧. عزالدین ابن اثیر، أبو الحسن علي بن أبي الكرم (١٤٠٩ق)، اسد الغابة، بیروت، دارالفکر.

۱۸. مجلسی، محمدباقر. (۱۴۰۳ق). بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار (عليهم السلام). بيروت، دار احیاء التراث العربی.
۱۹. مظاهری، حسین (۱۳۸۶ش)، فاطمه دختری از آسمان،، اصفهان، شهید محمد حسین فهمیده.
۲۰. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۸ه.ش)، زهرا(ع) برترین بانوی جهان، بی جا، سرور.

